

המאסף

חדש אב ה'תק"ע

א

שירים ומליצות

א

קִינָה

על חרבן בית אלהינו

ציון! אמרתי אסמיר עיני אהדל

מראות את-עניך ועני בגיך

אשכחה כיום הימים ימי ענג

ועמם המקרים אין מספר קרו אליך

על-הרי נשפה אעלה במר נפשי

שם אתענג במראה היקום בראו אלתוך

וביולדה אחווגי חיל ורעדה

בִּי-מִהָרִים הָאֵלֶּה גָּדְלוּ הַרְרֶיךָ

סִינִי וְתִבְרוֹ וּבְרָמֶל וְחֶרֶב

עֵיבָל וּגְרִיזִים הַרְמוֹן וּלְבָנוֹן עֲרֵי שְׁכֵרֶיךָ

לְעֶמֶק יִבְדְּתִי שֵׁם נִגְדוּ בַּמּוֹרָר

וְדַמְעוֹת נַפְשִׁי אֲשֶׁר-הִתְעַרְבוּ עִם-דַּמְעֹתֶיךָ

אִמַּרְתִּי בְּעֶבֶד יִשְׂאָף צֵל אֲשָׁאֵב גַּם-אֲנֹכִי

רוּחַ צִחַ כְּרוּחַ נֹשֵׁב בְּגִיאֹתֶיךָ

הֵהָ! גַּם-שֵׁם לֹא-שָׁקַט לִבִּי בַּיּוֹם נִגְרַשׁ

כִּי לְעֶמֶק יִבְדְּתָה גַם-אֶת מַרְאֲשֵׁי גְבוּעֹתֶיךָ

שָׁמַרְתִּי לִבִּי עַד פְּעָמַי לְהִתְעַנֵּג בְּקוֹל צִפְּרִים

וַיִּשְׁירוּ עַל נֶצֶר בְּקוֹל זְמֶרָה לְאֱלֹהֶיךָ

אִמַּרְתִּי בָמוֹ אֵלֶּה יִרְנֶה לִבִּי

אֲשַׁבֵּחַ אֶת-רַגְעֶךָ אֶת-מַבְאוֹכֶיךָ

וְלֹא אֲכַל נִהְפָּכוּ שִׁירֹתַי

בִּי-מַעְצֵי יַעַר זֶה גָּדְלוּ אֲרָצֶיךָ

חֲשַׁבְתִּי בַצִּפְרִים הָאֵלֶּה מִי-יִתֵּן-לִי אֶבֶר

אֶעֱוֹף אֶל-קִצְיוֹ תָבֵל שֵׁם לֹא תִשְׁמַעְנָה

אֲנִיחֹתֶיךָ

וְלֹכֵל

וּלְכָל-תְּכֵלֶה רֵאִיתִי גָבוּל וְקֶץ
 וְאִין קָצָה לִנְחָלִי דְמַעוּתֶיךָ
 אֲמַרְתִּי אֲבָדְתִּי לֹא אֲשַׁמַּח עוֹד עִם יֹשְׁבֵי הָלֶד
 אֲפָסוּ לְעוֹלָמִים תִּקְוֹתִי וְתִקְוֹתֶיךָ
 אֲעִבּוֹר אֲרָחוֹת יָמִים שֵׁם תִּטְבַּעְנָה בְּמוֹ אֲבֹן
 צִרוֹת נַפְשִׁי בִּי-רָבוּ וְצִרוֹתֶיךָ
 מִצְלִיָּהֶם יִשְׂאוּ דְבָרִים אֵינֶק תִּנְחֹמִין
 בְּהַשְׁכֵּרֶם בֶּן יִשְׁבּוֹר הִי אֶת-מִטּוֹת עוֹלֶיךָ
 אוּ בְּאִשֶּׁר אַחֲרֵי רִדְתָּם יִשׁוּבוּ לְעֵלוֹת
 בֶּן תַּעֲלִי גַם-אֶת-עַל-הָרִי שְׁמַחוּתֶיךָ
 אֶהְיֶה! גַּם-שֵׁם לֹא-מִצָּאתִי מְנוּחָה
 לֹא שְׂכַחְתִּי אֶת-תִּיּוֹנָה אֶחָת מִתּוֹנּוֹתֶיךָ
 שׁוֹיִתִּי לַיָּמִים הָאֵלֶּה כָּל-מַחְמָדֵי תֵּבֶל
 בְּאִשֶּׁר הָיוּ בֶן יִגְוְעוּ בְּגוֹעַ תַּעֲנוּגוֹתֶיךָ
 בֵּת עָמִי! בְּרַבְצִי תַחַת מִשְׁאֵה הִיגּוֹן
 וְאֲשַׁפּוֹךְ דְּמִיעוֹת בְּנַחֵל עַל פְּרָצֵי חוֹמוֹתֶיךָ
 דְּמִיתִי לְשָׂאוֹב מִמְּקוֹר לִבִּי

מי תרופה ונחם לתהלוואיך
יטעמו למו חבך ישיבו את-נפשך
ונרפאת אך-מעט מפצעי מכותיך
אמרת בשבר עצים רבים תמצאי נחם
תרגעי במעט רגע ברעת רעותיך
מביטי בה וכה מכל-עבר ופנה
תשקיפי ממעון סתרך תשאני מסביב עיניך
לא-את לבדך יברת פלאים
נפלת לעמק מרום שמיך
לא-לך לבדך המר שדי
בי-השקה כוס תרעלה גם-את-אחותיך
צור העליזה עטרת בנות קדם
מלאה שמן ורבש וצרי ולט במי נבאתיך
בסו אגילותיה עין ימים
ומשמני אדמתה פרצו אוצרותיך
מצרים הפעטירה עדן הארצות
משם יצא מלפנים ראש גביאיך

משם הובילו פניני חכמה
 ונפיונו בארצם ראשי חכמה
 שם דרך בוכב מנעקב האיר על-ארמת נוף
 וימשל בצדקה על-רכבות שבניה
 ארץ ינו אחריהן אין ערוך לה בגדלה
 דמיתה חכמת ישביה אל-אשר בניה
 עוד תצלנה אנו משירות משוריה
 לא נשמע במוקן מיום שררו לנניה
 שם משכים בשבט סופר שם חכמים מהבמים
 נוסדו גם - יחד עם - גדולי נביאיה
 שם חקו בעט פרזל חקים נפלאים
 ישתוממו עליהם גם שומרי הקותיה
 ועוד ארצות כאלה אין מספר
 הרחוקות מן וחקרובות אל גבולותיה
 תשכח ימיני אם אישכח תפארתי
 אם לא אובדן כל עת בזכרונך
 בעברת ה' צבאות שוכן שמים

הורר אל שאול גאון דמו אליה
מצו למו קבעת כוס חמת שדי
נעו כשבור ויפלו באשר נפלו אשיותיה
הה! גדול כנס שכרה בת ציון
בדמותי מקרה כל - אלה אל - מקרה
ומעיני יפתר כל נחם
חנם בקשתיו בחרבות רעותיה
הן לאלהי נכר השתחוו ישביהן
בחושו באלהי אמת מרדו באדוני
מתו באין מורה אברו באין חיון
נביא לא הכירו חוים בחוניה
מי הניד מראש את אשר יקרמו
מי בישר עתידות למו הודיעם מבשריה
לבן בשלו באין מדריך תעו מאין מורה
שגו בהבליהם עזבו אליה
מלכים המליכו תעו גם הם
השיאם ורון לבם הוסיפו על - חטאתיה

ותהום

וַתְּהוּם כָּל-הָאָרֶץ וַיִּמְדְּרוּ וַיִּשְׁכְּיָהּ
 עַד-כִּי-שָׂאוּ עָרִים שְׂמָמוֹ כְּעָרֶיהָ
 אָנָּה תוֹלִיכִינִי דוּחִי מִרְחִיקִי גִדּוֹר
 אָנָּה תִּשְׂאֵינִי עַל אֲבֹרֹתֶיהָ
 מִרְאֵינִי קִבְרוֹת עַמִּים שֶׁכְּבֵר מִתּוֹ
 מִשְׁבִּיחֵינִי גִיָּא אֶפֶל כּוּ וַיִּשְׁכְּנוּ כְּנִיָּה
 אֲמָצִי לְכָבִי בֵּת צִיּוֹן חֲזָקִי וְרוּעוֹתִי
 לְמִדּוֹט שְׁעַר רֹאשִׁי וְלִהְשִׁיכָהוּ עַל-קִבְרֶיהָ
 דוֹרוֹת הִלְכוּ שָׁנִים רַבּוֹת עָבְרוּ
 וַעֲדוּר תַּחֲטִּיהַ תּוֹגְמָהּ בָּלֵב אוֹתְכֶיהָ
 וּכְאֶחָד מֵהֶם גַּם-אֲנִי בֵּת צִיּוֹן
 כִּי-אֲזַכְּרָה הַיָּמִים עָבְרוּ מִיָּמֶיהָ
 אֲזַכּוֹר אֲבֹרֹתָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב
 מִכִּירִי אֶל עֲלִיּוֹן בָּלְמוֹ אֲבֹתֶיהָ
 אֲזַכּוֹר אֶהֱרֹן וּפִינְחָס אֶלְעָזָר וְאַיִתָּמָר
 כֹּהֲנִים לֹאֵל עֲלִיּוֹן מִקְרִיבֵי זִבְחֶיהָ
 דָּוִד וְשְׁלֹמֹה יְהוֹשָׁפָט וְאַסָּא

אָהוּ ויִחַקְקֶהוּ הִמָּה מִלְכִּיד
אֶזְכְּרָה אֲדִינְיָאֵל עֲשִׂיהָ וַיֹּאֲלֵ
שְׁמִיעָה וְאֵלִיָּאֵל וַיִּתֵּר לְוִיָּה
הַיָּמָן וְאַסָּף וְאִיתָן
וְכָל־כָּל וְדָרְדַּע מְנַעֲמִי וּמִירוֹתֶיךָ
אֶזְכְּרָה שְׁמוֹנָה וְאֵלֶיהוּ וַנִּתֵּן
וַיִּשְׁעֶיהוּ וַיִּרְמִיָּהוּ וַיִּשְׁאַר גְּבִיאֶיךָ
תִּדְבֹּק לְשׁוֹנֵי לֶחֶבִי אִם לֹא־אֶזְכֹּר מִקֶּדֶשְׁךָ
זָרִים חָלְלוּהוּ וַיִּכּוּ בְלִיָּה
שֵׁם נִרְאָה בְּכֹד עֲלִיּוֹן שֵׁם נִגְלֹה הָאֱלֹהִים
גַּם שֵׁם בְּיוֹם מוֹעֵד הַתְּקַבְּצוֹ וּבְבוֹתֶיךָ
וּבִשְׁרָה הַמַּעֲרֵכָה גַּם שֵׁם לֹא נִחְבְּאָת
נִדְרַע בְּנֻזִּים שְׁמֶךָ חָלֹ וְרָגֹז מִגְּבוּרֶיךָ
הֵהָ! גַּם עָלֵיהֶם עָבַר כּוֹס הַמַּרְעֵלָה
נִפְצְצוּ חֲלָלֵיהֶם בְּרֹאשׁ כָּל־חֻצוֹתֶיךָ
וְעַל זֹאת לֹא תִדְבַּע עֵינֵי מֵאִין הַפּוֹגוֹת
אַתָּן שְׁנֵת לְעֵינֵי אִם נִגְזְלָה שְׁנֵת עֵינֶיךָ
הֵה!

הה! מי יתן ישנתי ורנח לי
ארגיע ציון ארד מעט בסתר בנפיקי
ארגיעה אם אתן לעפעפי תנומה
ובהיונות לילה אחזה את מראיה
אם יקיפוני רעיונות אין מספר
יגדילו שבועתים דמות כל תוגותיה
נשבעתי ביגוני בת ציון אם אנום ואישן
עדי תנחמי עדי תתני פוגת לאנחותיה
עדי בכלה מעדה כליה
תעמי לבוש תקנה תסירי לבושיה
כי יש תקנה ואמר לבי
כי יש אלה תאמר נפשי לו צר בצרותיה
הוא יבא יבא אף יחפש
הוא מחן אף ירפא את מכאוביה
הוא פדה מלפנים בורע עיו
עם גדול קשתה עלי יד נגשיה
אמר לאסירים צאו חפשי

ויעשה נפלאות אין מספר לעיני רדפיה
צוה לים ויבקע לתהמות ויקפאו
ויעברו בנפשה אלפי רצוציה
לא - נסוגה אחור ימינו לא - השיכה מפלע
עדי השפיר גאון עריצים עדי השמיד את -
מוגיד

ויושב על אדמתה עם עצום ועו
בנים גדלת ותשאים על ורועותיה
הנחמי בת ציון! הנחמי בעיתי
אל - תשמיעיני כעת את - קול יללותיה
בהמלת ה' זבאות הותיר לנו שריד
לא - שבה לנצח שומרי חקותיה
בעון אבותיהם נלכדו בנים

שכחו את - מכאובם כל - ישכחו מצותיה
עודם מחזיקים בכרית אלהיהם
ילכו כל - היום בעקבות מוריה
עוד יבוא יום ישוב ה' שבות עמו
עוד תראי במקדם בשמחת בניך

ויהפך אבליך לששון מספרך למחול
 להדוה כנוכך ולשיר תודה קנותיך
 תקראי אל - כל אם ילדה בנים
 תהי אחרייתך כמני באשרי אשר בנך
 יגיל כל - רואה ותרון לשון עובה
 יתערב בשמחתו עם תפשי עובדיך
 יספר אל - בניו והמה לדור אחרון
 את - מעשה ה' ותשועת אלהיך
 ואלוהיך בת ציון אמר גם - היום
 הסירי מסוה היגון מעל-פניך
 הנחמי רעיתי הנחמי אהובתי
 הלא עוד תקנה רבצת על-פתחי שערך

דפאל ברי' פירשטנטהאל

שיר ספוריי (*).

רוח נסע מתימן
ויעבור בארץ בנימן
מרעשו העבים נפזרו
נחשפו שדות ויערות
ובנחלים ובנהרות
מצוקי קרח נגזרו

על הרי שפיים
השלג נמס למים
שטפים ועוכרים בשאון
מגרים במרד ההר
על גדותיו עלה הנהר
ויגרשו מיבוי קרח וקפאון

וינועו אמות הספים
ועמודי הגשר מתרופפים
עליו נבנה בית אבנים
מושב שבנא הסוכן
איש עני ומסכן
עם אשתו ובניו הקטנים

כשמעו קול הסער
אשר על הבית מסתער
אחזהו פחד ובהלה

חנני

(* נאך קיינעם געדיכטעט זאן פירגער.)

„חנני אל חנני!
„אוי מי יצילני
„מנחלי בליעל האלהי“

והמים גברו ועלו
גושי קרח התגוללו
והאדנים פור התפוררו
ושבא ואשהו יבכיו
מהמות ימים יהמיו
זעקת שבר יעוערו:

וורם מים כבירים
מזה ומזה נגרים
סאור רבתה המכשלה;
מצפון בא הקרץ
פרץ על פני פרץ
והבית שמו למפלה:

על שפת הנהר נאכפים
המונים מבוהלים ודהופים
כלם הלכו שהוח
כלם כפים ספקו
קולם נשאו ויזעקו —
ולהציל לא עצרו כח:

והנה על סוס דוהר
איש שר ונכבד מהר
וכידו כים מלא שקלים

„עשרת אלפום שקל
על יד האיש אשקול
„אשר ימלט את האומללים“

והמים גאו גאו
קולות ברעש נשמעו
וכל הלכות נמוגו;
מצוקי ארץ יתפלצו
ופנות הבית יתפוצצו
ואגפיו יגעו ויהוגו

„מהרו אחי מהרו!
„קומו עזרו עזרו!
„והשכר מידי תקחו“
שמעו ורגזו כלמו
ואין נודד ממקומו
העשוקים לשוא נאנחו

ויבא איש הלך
לבכו כלכב המלך
והוא לבוש בגדים צאים
כמצוקה ראו עיניו
והדברים שמעו אזניו
אשר מפי האדון יוצאים

וכאחת האניות מהר
ויעבור בתוך הנהר
בין משברים וגלים

ויבא בשלום אל שבנא
אהה! והאניה קטנה
מהכיל כל הנכשלים י

וישנת וישלש מהלכו
עד הצליח דרכו
למלט גם הנשאים
ויהי אך נמלטו
וקירות הבית נשמטו
ובעמקי תהום נקברים

„בא ידיד היקר!
„לך נאגה השכר
„גש הלום וקחנו
הלא בעינונו תישר
יקר מחשבת השר!
אך ההלך ישר ממונו

„לא כהון ומחיר
„נפשי למות אסניר
כה ענה ההלך:
„כספך תן לאובד
„אשר רכושו אבד
ויפן האיש וילך

וואלה בר"י מדעכו"א

ב

דקדוק לשון עברי

שיחה בעולם הנשמות

בין הרב ר' דוד קמחי ובין החכם ר' יואל בריל

(המשך מתקופה שלישית ד' ע"ג)

ר' דוד קמחי וראוי שתדע עוד כי יונאן
פעלים רבים אשר כל אחד משני העצמים אשר תקיף אותם
הפעלה יהיה נותן ומקבל את הפעלה ההיא כאחד. נחוקן
שכל אחד מהם הוא פועל ומפעיל כאחד. כי פעלת ההפעיל
היא נקשרת תמיד עם פעלת הקל. ולכן יצוא גם ההפעיל
והקל על הוראה אחת (וההפעיל העם תחת הקל יצוא
תמיד ביחס הקל) על דרך משל: רמזון המתקרב מול שמעון
הסולך אליו עד כי יגע בשמעון. הנה נגבעו בשמעון, שמעון
נגבע ב"כ צו. ולכן ראובן הוא הנוגע והמגיע. וכן
להפך. ולכן תאמר כי ראובן נגע את המגיע אל שמעון.
וכן להפך. וכן שנים הסוגעים בהליכתם זה אל זה כל
אחד מהם הוא הסוגע והמפניע. וכן הוא מן ההרגל כי
הנשק לא יאחר לאוהבו מלשכל לו גמולו. אך יחזור
לשק את הבה אשר נשקוהו. ולכן שני אוהבים הנושקים
זה את זה נשקות הרבה כל אחד הוא הנושק והמשיק
(ר')

(ר' יואל בר"ל יגיע רמזו אל הדברים המלה) ומהלה
תקיש על השאר, כי ימצאו עוד פעלים רבים מחין הזה.
אלה הם מקירותי אשר ערכתי למען הוציא חלק גדול
בלשון עבר ממחמ המבונה אשר הניחוחו שקוף צתוכו כל
המדקקים עד היום הזה. ועתה הודיעני נח את אשר
תחזיר נכסך בזה, הכי מצאו דברי אלה קן בעיניך?

ר' יואל בר"ל, מה זה אומר אליך את אשר לא
יחזיר כל חוקר משכיל בשמחו את דבריך? מי זה מחזיר
לשון עבר אשר ישמע את דבריך ולא יחזיקם על לוח לבו?
— לו נכסית כל משכילי ימנו אשר ישנם פה מול מחזה
סדי, אל מזהל המבונה הזה כיום בצדו! או לו קולך עד
דברי חרץ אל משמע חוץ כל דורשי לשון עבר הניע!
איך תגדל כיום בעיניכם תבארת לשוננו הקדושה! כי
תת אשר התנינו לפניך את חלק הפעלים בלשון עבר
כשרם בורה רוח היוצא מפיך נטיע נעמיה; ידעו כעת
כי גם זה נצר חמד הוא מוטע להסתאר. אשר נטע
וענב ויהי כנצר נתעב מפת אשר בגת לשון עבר העלה
מוט — ואזכור אשר דגול מכל העץ כיום הייתי
לשמח רמזונה את דבריך. אלה כמה אסח לך תודתי? חים
בלב! אם לא כי הסדר עתה לפניך את כל דיני הדינים
מהל ועד כלה, על כי הקדים אשר כוננתה אתה
להם ואשר השתענני כיום כאלו יסדרם איש המומר בממד
מקירותיו על ספר, למען היות למשמרת אל כל תלמיד
החכך ללמוד את דיני הפעלים בלשון עבר — ידעתי כי
צואת תשמח נכסך.

ר' דוד קמחי. מי זה לך שמח לשמוע את אשר
תטובנה שפתי נדון דבר כחורך?

ר' יואל בר"ל. כל המדקדקים אזהרי יוסר
הסדר בזה, מנארים תחלה את כל דיני הבנינים הפועלים
בפני עצמם, ואחרי כן את דיני הבנינים הפועלים, ובני
עצמם, ואחרי כן דיני בנין התפעל, וכן אעשה כיום גם
אני, וקושר:

מדיני הבנינים הפועלים

§. I.

כל פעלה ראשית הנעשית בעולם, תהיה היא לפי
טבעה עומדת עומדת בעצם הנושא, או יוצאת על פי ההרגל
מעצם הנושא אל עצם אחר, משבט הוראתה הוא אל בנין
הקל אשר הוא רקס ואצי כל הבנינים, וחליו תתיחס
כל פעלה ראשית. והוא יהיה כפי טבע והרגל הפעלה ההיא
ג"כ עומד או יוצא. כמו ז"ק שבו ישוב עמוד הם
עומדים, כי פעלות השכיבה הישיבה והעמידה הן עומדות
לפי טבען תמיד בעצם הנושא ולא יפיעלו בעצם אחר.
ז"ק קבוצ' צבור בקוץ הם יוצאים, כי פעלות הקניצה
הנצירה והבקיעה הן יוצאות על פי ההרגל מעצם הנושא
אל עצם אחר, כי על כי הרוצ לא יפעל הנושא בעצמו את
הפעלות האלה.

§. 2.

והנה הפעלה הראשית הנותנת תוכל להעשות מעצם
נושא הקל על אחד משני דרכים: או (1) כי נושא הקל
הוא עשה את פעלתו מכחו ומטעמו מבלי אשר יעזרהו או
יכריחה לזה עצם אחר. או (2) כי הפעלה אשר יעשה
העצם נושא הקל היא תולדת פעלה אחרת הנפעלת בו
מעצם אחר אשר יעזרהו או יכריחה לעשות את הפעלה
הראשית

הראשית, ולולא פצלת העצם האחר לא היה גם הוא עשה מחומה — והנה הפעלה השנייה הושת אשר יעשה העצם האחר בעצם נושא הקל למען הוציא מחמו את הפעלה הראשית, הנגזרת עליה מניחי לשון עבר שני צנינים הנגזרים מן הצנין הקל והמתיחסים אליו כאשר תתיחס הפעלה השנייה אל הפעלה הראשית — ולמה לא היה די להם בצנין אחד לְסַמֵּן צו כל פעלה שניה כאשר היה די להם בצנין אחד לְסַמֵּן צו כל פעלה ראשית? — לזאת הסבה:

3. §.

כי כל פעלה היוצאת מעצם הנושא למען הוציא פעלה אחרת בעצם אחר תפעל על אחד מסני דרכים: או (1) כי פצלת העצם המוציא היא חלה על העצם האחר כל זמן עשות זה את פעלתו, ובכלות פעלת העצם המוציא תכלה ג' כ פצלת העצם האחר, וצל דרך זה יהיה הצנין המוציא תמיד צנין פִּעֵל כמו בפעלים קָבַהּ לְמוֹד כאשר נרצה להוציא את צנינס הקל כאשר פָּבַהּ לְמִיד — או (2) כי העצם המוציא הוא רק מעורר על ידי פעלתו את כח העצם האחר לפעול פעלה מה אשר לא תכלה ערן בסור*) מעליו

*) ובהרבה פעלים יהיה, כי בסור פעלת העצם המוציא אשר עוררה את כח עצם נושא הקל לפעול את הפעלה הראשית; לא יסור בכל זאת העצם המוציא בעצמו להיות מצטרף ונדבק אל עצם נושא הקל כל עוד שלא יעשה הפך הפעלה השנייה שעשה: כמו בפעל יָנוּק ער"מ, הנה האשה הַמִּינִיקָתָא אחרי אשר עוררה על ידי שימה

מצליו תפלת העצם המוציא, רק היא נגמרת אחרי אשר
בנתה דבר תפלת העצם המוציא אשר עוררה את
לבעול (*), ושל דרך זה יהיה הציון המוציא תמיד ציון
הפעיל כמו בפעלים נפול, אכול, כאשר נרצה להוציא
את בנינו הקל כאמר הפיל האכיל.

§. 4.

שימרה פי הודד בפי התינוק את כח התינוק
להיות יונק; לא הפרד אחרי כן מהתינוק כל
עוד שלא תעשה הפך הפעלה השניה שעשתה
— והרכבה פעלים כמוהו.

(*) ולפעמים יקרה כי בטרם כלות פעלה הראשית
אשר נגרמה מפעלה השניה הנפעלת מעצם
המוציא; ישוב העצם הנזכר לפעול שנית את
הפעלה השניה ההיא בעצמה בעצם נושא הקל,
ועל ידי זה תמשך ותאחר זמן גמירת הפעלה
הראשית. וזה יהיה על פי הרוכ בתכונות נפשיות
ונשתמש עליו בבנין פֶּעַל על פי עומק הכלל
המונח כאשר יבין כל משכיל, כמו, כי כלם
מִירָאִים אותנו (נחמיה וי) יראה אחר יראה
וְכַעֲסָתָה צרתה (ש"א א') כעס אחר כעס.
נָתַח רִתְחִיה (יהזקאל כ"ד) בהבערה אחר
הבערה. ויובן על פי זה עומק מליצת כהוב
אהר בשירה המספרת צדקת האל וחסדו אשר
יעשה בהשפטו עִם עַם כְּכֹד עוֹן (דברים
ל"ב כ"א) —

§. 4.

בהוצאה כעלים נשתמש בשני הבנינים המוזכרים יחד להוציא את צה"ק, וזה יהיה ג"כ על אחד משני דרכיו, או (I) כי כל אחד מהם נבדל בהוראתו מחבירו על כי האחד אשר נתן אל הוראת כל אחד מאת מניחי הלשון, כמו מכלל עור נאמר בהוצאת צה"ק **עורר** או **העיר**, והקבדל הוא כי **המעורר** את ה'ישן הוא זה אשר יגמור בפעלתו את תכלית היקיצה בגוף הישן, כי לא יתדל מהרגיוהו משנתו כעם אחר כעם עד אשר הקיץ גם מהתנומות הנאות אחריו בטול השנה החוקה, ועפ"י עיניו הם עומדים פתוחים; אבל **המעיר את ה'ישן** אינו מסלק בפעלתו (במונה או שלא במונה) מגוף הישן רק התרדמה או השנה החוקה אשר נטלה כל מושיו, ואחריו בטול התרדמה יגיע הישן מעצמו לאט לאט עד תכלית פעלת היקיצה, כי יחכו מעט מעט חצלי התנומות מעל עיניו *) או (2) כי שניהם הם שוים בהוראותיהם מבלי הבדל כלל ביניהם, וזה יהיה כאשר יורה צ"ק אחד על שתי פעולות שוות אשר האחת מהנה היא הקודמת והאחרת נמשכת אחריה תמיד, כמו צ"ק **ישוב** הוא מורה לפעמים על התחלת הישיבה אחרי הקימה (יזך וזטצטן) ולפעמים המסך הישיבה לפני הקימה (זטצטן) ולזאת כאשר נרצה להוציא אותו נאמר או **ישב** בבחינת הוראת הקל על התחלת הישיבה הנגמרת מפעלת העצם המוציא, או **הושב** בבחינת הוראת הקל על המשכת

*) ובגלל זה יהפך כדר שני הבנינים האלה, כאשר יזכרו שניהם יחד זה על זה, למען הורות על חוזק הפעלה או לזופי המליצה.

הנשנית הישיבה אשר איננה נגמדת מפעלת העצם המוציא
— וכן קדין בכל פעלים כמוהו.

§. 5.

גם בפעלים אשר יוציא צנין הפעיל לבדו את צנין
הקל נשתמש ב"כ לפעמים בצנין **פָּעַל**. אבל אותה הוראתו
על חוץ פעלה ראשית הנכללת ראשונה בצנין קל, כמו
יָדַלְג הוראתו על חוץ פעלת הדליגה יותר מן המורגל
(**אִזּוּ יָדַלְג בְּאִיר פֶּסֶחַ**) **אָבַל** אשר יאמר רק מאכילת
האש והחרד — ואם הפעלה מחד עצמה היא קשה או מעלה
ונריך חוץ עליו יבא אל המושא לעשותה יאמר הפעיל להשתמש
בצנין **פָּעַל** על פי הדגש יותר וצנין קל' כמו בפעלים **צָוָה**
בָּרַךְ. ודומיהם: אבל גם בפעלים כאלה העקר הוא צנין
הקל (ואם לא ימצא הוא בעצמו בספרי הקודם, הנה השמות
הנזכרים ממנו יעידו על מציאותו*)

§. 6.

(*) בפעלים אשר בא זרות בבנינם הקל כמו הפעלים
שוב נשול אשר בנינם הקל ישמש גם על
הזרחה ההפעיל, יורה בנין **פָּעַל** על חוץ פעלת
ההפעיל הנכללת בבנין הקל, ושמוש ההפעיל
לא סר ממקומו בעבור שמוש הקל — והפעלים
כאלה הם מעשים מאוד (ועיי' **אִיכָה א' ט"ז**
בבאור ההכס ר' אהרן וואלפסזאהן ג' ושיון
גם משלי ה' ג' ואיוב ל"ז כ"ח) ולא יחשב בניניהם
הפעל מוש **אָבַל** כי אשר מצאנו בזכרירה
וּמִשְׁתִּי את עין הארץ ההיא ביום אחד (זכריה
ג') כי גם שם הוא עומד, כי זה הוא מאמר
אבן הראשה אשר האמר אל עצמה כי לאחסור
מהיוה

§. 6.

בפעלים ידועים ישמש בנין פִּיִּל לזהרות על הכך
הכפלה הנכללת בבנין הקל, כמו שֶׁרֶשׁ המורה על מקורת
הסרטים

מהיות אבן פנת הבית כל ימי עולם, כל ימי
היות העון בקרב הארץ: (על דרך, עד בלתי
שמים לא יקיצו, כי לא יחדל העון מקרב הארץ)
כי המאמר אשר יפותח על אבן ראש המונה
ליסוד בנין גדול ומפואר צריך שיהיה מאמר
קצר (חדודי) אשר ירמוז על הבנין אשר יבנה
עליו: או על אורך קיומו אשר יקום: או על
מועד תכליתו אשר יש לנגד עיניו הבונה וכדומה,
(ולא כדברי המפרשים אשר לא ירמוזו הבית
כלל בתור המאמר המפותח על אבן היסוד)
— והנה המאמר הקצר הזה אשר אמר השם
לפתח על אבן מאבני יסוד בנין בית שני, היה
נכון מאד אל הזמן אשר הוסד בו הבית הזה,
כי אז היו רבים החוטאים בישראל, אלה בנשיאת
נשים נכריות (וכמעשה המוזכר בפרשה "ההיא
עצמה) ואלה בלקיחת נשך מעניים, ואלה בגזל
מתנות כהנים ולוויים, ולא היו ראויים אז שיבנה
להם בית המקדש, לולא כי הש"י הוא אב רחום
לישראל המעביר על חטאת בניו, בידעו כי
יצר לב האדם הוא רע מנעוריו, וכן יהיה עד
ברוא שמים חדשים וארץ חדשה, כי לא יחדל
מהתערב טהור בטמא, על כן הוא הפך למען
צדקו להגדיל תפארתו מקדשו, ולהרים קרן
מושיחו

השרשים מן הארץ, הכך **שָׁרֵשׁ** המורה על התפשטות
השרשים במרץ — **סִקֵּל** המורה על הסרת האצנים הכך
סִקֵּל המורה על השלכת האצנים.

§. 7.

הרצה בפעלים ימצאו בלשון עבר הנגזרים מצניני קל
מפעלים אחרים אשר הם תולדתם (או צהשאר מותות
השרש צתמונתם וכדום. או צהפיך מותות השרש וכלוק
מותות החוצא ומותות אה"י המתחלפות זו בזו) * והם
יבואו ג"כ בצנין קל' כמו הפעל צור הנאמר על הקפת
האויז מסניב לעיר, יען כי אז הוא **צִר** ליושבי העיר.
הפעל **מָשַׁח** הנגזר מפעל מוש, כי הנשקע ימוש, מן
המים אחרי אשר עזרו לזה **הַמָּשָׁח** — הפעל קטור
(עיין סוף §. 5.) הנגזר מפעל קדור, כי על ידי פעלת
הקטירה **יִקְרַר** האויר — והנה בכל הפעלים האלה
ודומיהם ידמה ההפעיל צהוראתו אל צנין הקל, כי הפעלה
הזאת אשר יורה אותה המדבר על יד צה"ק משכט הוראתה
הוא אל צנין הפעיל לפי עקר הנחת השורש צתחלה כמו
הפעלים

* וגם אותות מ"נ ואותיות ק"צ הן מן האותיות
המתחלפות זו בזו כידוע למדקדקים — ונראה
כי גם ההא ותחיו הן מתחלפות לפעמים זו בזו
בעבור השוני אשר יש להם **לְסִמָּן** את הנקיבה
בלשון.

הפעלים הועל הורות אשר לא יצאו כי אם בצדק
הפעיל, ימן כי הם נגזרים מנני קל עדה ראה אשר
הם תולדתם*).

§. 8.

ימצאו פעלים רבים אשר כל אחד משני המצאים אשר
תקף אותם הפעלה יהיה נותן ומקבל את הפעלה ההיא
כאחד, נאופן שכל אחד מהם הוא הכופל והמפעיל כאחד,
כי פעלת ההפעיל היא נקשרת תמיד עם פעלת הקל, ולכן
יצא גם ההפעיל והקל על הורה אחת, עד"מ שני אנשים
אשר יש להם ריב דברים זה עם זה, כל אחד מהם
בשכנו דברי נאצות על רעהו הוא רב את רעהו, ובהיות
שגל ידי זה הוא מסבב שחניו ישיב לו על נאצותו ויהיה
ג"כ רב עמו, ולכן הוא ג"כ מריב את רעהו, ולכן
שניהם

*) ואל התמה על המצא חלוף והפוך באחד באותיות
השרש, כי כאשר תשכיל לחקור היטב כשרשי
לשון עבר תמצא עוד שרשים רבים אשר בא
באותיותיהם חלוף והפוך כאחד, או כי תתחלפו
שתיים מאותיות השרש, כי כן יקרא הבסיס
אשר עליו יקום הדבר כן או כ"כ, והוא אמר
הנקצב בטורים ישירים הנערכים זה אל זה
בערך מיושר יקרא שיר, כאשר יקרא ג"כ
המישור שרון, והשם קיא הוא מתדמה בענינו
אל השם צאה, וכל קצון הוא לזות שפתים,
וכל ישועה היא יציאה מן הצרה — וחבן! —

טניהם הם רבים וקריבים זה לזה וכן הדין בכל הכללים
 (ההמשך בכרך הבא)

ג

(*) וכן הפעלים העומדים אשר לפי טבעם לא יפעל
 אותם נושא הקל בגופו, מבלי אשר יוציא את
 הפעלה הזאת בעצמה גם בעצם אחר וזלזהו
 אם יש עצם אחר מוכן לו בעת פעלתו המוכשר
 לקבל את הפעלה ההיא, יבואו לפעמים בבנין
 הפעיל כהוראה אחת עם הקל, אחרי כי פעלת
 ההפעיל היא נקשרת עם פעלת הקל כמו היליד
 הבא תחת ילד כי ישומע קול יללה הנוגעת עד
 הנפש יתן גם הוא את קולו בככי. וכן היליד
 הבא תחת צלוח כי הקול ההזק היוצא מפי
 הצועק בהר או ביער יוליד בת קול הדומה לו
 כידוע וכן בהגלות נגלות עצם מזהיר אשר
 יופיע כהוד אורו יקבלו שטחי כל העצמים
 האפלים אשר למול פניו את יפעת זוהרו ואחרי
 כלות פעלת הגלותו יזהרו גם הם כמוהו —
 והבן! — וגם על זאת ראוי להעיר פה את כל
 משביל בלשון הקודש, כי מדרך העברי הוא
 ליחס בדבורו הרבה פעמים את פעלות חמשה
 החושים אל איברי החושים בעצמם לא אל
 האדם בעל החושים, כמו מלך ביצוי החזינה
 עיניך (ישעיה) תחת תחזה, תהי נא אוזן קשבת
 (נחמיה א') תחת תקשך — וכן השכל והתבונה
 ייוחסו

ג

גִּירוֹל בָּנִים

(ההמשך מד' לא)

והנה נימי קדם צמוד התצל היתה צמחוד צמורה. לא
ידעה עוד לעשות כל דבר על מתכותה, אז היה
כל איש עושה כל המלאכות לעצמו כפי צרכו ויכלתו, אך
היתה צמח וגיטת רצה (כא"ל) כמה גיטות יגע אדם"ר
עד שאכל לחם וכו') גם המלאכות היו אז גרוטות מאוד
כי לא ידעו המועלים עוד כשרון המעשה בכל מלאכה, החרס
סבר שדכו צמרס אז בעץ חד וכהנה, הקוצר עקר שגלים
צידו, הלוצס עקר פלים (כנאמר) ויתכרו עליה תאנה —
צד' ב' ח —) ויש שלגס עור צהמה צלתי מעובד אשר
המית

יוחסו בדבור העברי הרבה פעמים אל הלב,
כמו, בני אם הכס לבך (כמשלי ב' ג). ולואת
מצאנו בהרבה פעלים מופעלות החושים ומפעלות
השכל, כאשר ייוחסו אל ראדס בעצמו (המושל)
ברוחו ובכל הושויו להטותם אל מה שירצה)
יבואו הפעיל תחת חקל כמו, לו הקשבת (אזנך)
למצותי (ישעיה' מ"ה) (ועיין משלי ב' ב') ולא
האזין (אזנו) אליכם (דברים א') ולא הבינו
(לכם) לעצתו (מיכה ד') — והמשכיל יבין.

המים צידו ויכס מפרוחיו וכהנה' (כנף' כתנות עור —
 סס, סס כ"א —) ועל כי ראו כי לא נכון צידם טוב
 הטבעי או גמרו לעשות חברה והיא קבוצת אנשים רבים
 אשר תכליתם טיב הכללי, ויחלקו העם לכתות זה למד
 הלמכה זו וזה מלמכה אחרת וישתקפו יחד בחברים, כל
 נת מהם טושים מלמכה צעדם וצמד אחיהם, טושי אדמה
 הכינו מוון להם ולכל העם, אורגי צגדים הכינו לצושים
 להם ולכל אחיהם וכן כולם. החכמים צעם חקרו על כל
 דבר נכון לאשר דרך ההמון אשר כל ידעו צענונה, ויתנו
 להם למודים ישרים' וכזאת מחנו היום בני החברה חזד
 כעצם הראשונה והשניה, כי גם מחמת ההרגל לא יוכל
 האדם להפחד מחלה, ואך הכל כל אדם יהי אם החברה
 תצטל יהיה נצדר השמחה, משען ומשענה, רק צעהות
 וער יקיה האדם, עד שכל מפרך צעהות יער כי נשמעו תשם
 כל עצמותי. זה לא אוכל כלכל רעיון הזה! סורה מכני,
 זה אכזר, הצליגי נפשי! אך רעיון אך כלום היה אלהים
 עשה את האדם לדור בחברה והוא יעשה רצונו לעולמים
 לא יפחד רעוקי החברה' ואתה נציר הולך ערירי, השכן
 ציער רחוק ומחברת רעים, ירא את ה' כי אל קנא הוא! —

ואם אחת נכון הדבר כי האדם מדיני בטבעו, חוצה
 עליו חסות לחנך צנינו על פי דרך הזה לטובת החברה,
 זאת תהיה מטרת החינוך, ללידו כי החברה הטיבה עמו
 צנשאה עול הכלל, לזאת מוטל גם עליו חלק טובהה
 לסדול צעודת חסאה עליו, האחר, הארש, החכמי, המלך
 כולם יתנו כפי חסת ידם חלקם לטובת הכלל, ולזאת
 לא נכון לשים אשר יפחד עצמו מקהל החברה, או לעשות
 דבר אשר תתנגד לחכץ החברה, רק ישלים עצמו ואחרים
 בכל יכולתו, ולזה כוונת חז"ל באמרם אל תכדוש סין הצבור
 — וכן

— וכן נאמר: יעוד האדם להיות מאושר, האושר
בחק התענוג ימצא, והתענוג בחיק חברת רעים
ינוח' —

רעות האדם נאמן לכן מסגלשה' (1) הרע השבעי
(נאטירליכעס איבעל) (2) הרע המדוהי (נאטירליכעס
איבעל) (3) הרע המדיני (נאטירליכעס איבעל).

(1) הרע השבעי

הוא זה שיקרא לאדם מאד טבע ההויה וההכסד
ויולד עם האדם, מפאת חומרו המוכן לזה, ומכני זה
יארע לקאת בני אדם ב"כ מומים' ומכאן מוצ הארץ אשר
הוא שוכן בו, ר"ל שינוי העתים ובהנה המחדשים נגעי
בני אדם ע"י שנוי אורחים ורמות'. כל אדם יסבול הרע
הזה, זה בזה וזה בזה, זה מעט וזה הרבה, כפי מסת
לשדו אשר ינק משרי הטבע, וכפי מקו התגל אשר הוא
שוכן בקרבו, כמו המום הקרה, הרעב, האמאון, המדוהי,
הזקנה, והשיבה, ואחרון על עפר — המות, והמה
מק הטבע אשר לא תקיים כי אם בהויה והכסד, ובהעדר
האישי תקיים ההויה המינית, ונצד אחר באלימות; לא
יחל נפשו בשקר שיהיה אפשר להיות מוס-הכדות ושכנת
זרע בצל חיים שלא ימות ולא יכאז או תדיר תקומה
ר"ל שהאדם נצח על מתנותיו, כל מה שאפשר להיות
מחומר ודעו — אך הרע הזה בכל זאת מיט פעולתו
על האדם השומר חקי הטבע, כי האדם הטבעי (דער
נאטורליכעס) אשר יחיה בחמורה עם הטבע על רגל א'
וישמע לל אשר יצוהו, ישלחו כלאן עויליהם הסדה בלי
פניות עליהם לרבות צד, המה כחשט כל ידעו מתחלואים
רעים, עד זקנה וסיבה בריח אולם הנס, יכלו בטוב
ימיהם.

ימיהם, וזרע שאל יקחם, עלי עונם יקחם המות בחיקי.
 כלם חסר תשח היונק בחיקה באהבים; צדור עלינו הכנור מות
 יארוש לרביצים לרביצים, בכל תח נחשם כנאן לטבח יוצלו בכל
 עת תתקפנו בלהות, כלמות. המה (אנשי הטבע) ימותו בשלם
 תומם, עטינם חלא חלצ, ומח עצמותיהם שקוים, ואנו — עלי
 בצול ימינו יצוא המות צחיל מלאכרי משחיתים, תגורי חרצ בלהות
 ודומח העצנון, בהמה יפצטו נכשינו מכת חרצ הרג ואצדן *)
 חס למדם הצר לא יקרה אוהל לשכון תמתיו להסתר מורם
 ומחטר, מה זה לפניו! השיח האמין אהל, המערה משכן
 לו. אם בגדים שניים ושלישים לא יהיו לו כמונו, מה
 הוא לרש אשר הרביל צדו מופר ללכת פרום ויחף!
 צדו נחש נגד פגעי הזמן, פתותי התמורה, אם גשם
 חשמים יכול, כי השלג תקפיח רגליו לא יצאקו, צטנו לא תצק
 ומה לו לכריס וכסותות אם הארץ מטתו ירק דשא מצטו?
 אך אנו בני תענוגים ואציונות מה חלקינו מעמלינו? עת
 נהיה על פני השדה ציוס קרה, או גשם חשמים יכול
 ואנו צמרצ השדה, איך רומינו סרה תהי, בנינו ורביצים
 לא נדע שלו. ומה גורלינו? תחת כי השתדרנו צנעורינו
 על ילדי התענוגים, עתה נהיה עצדים להם, עתה יצרו
 צעדי אונינו, נקוה לכה ואומץ לעמוד נגד התלאות —
 ואין, ולגבורה ולא נמצא, ומאין נוציאם? המן גורני
 כושותינו אשר אכסנו צשחרותינו? אי מן יקדי לשד אשר
 ינקנו משדי אם חלוש המוג?

ולמטן

*) וזה לדעתי כוונת מאמר הז'ל באמדם חלאך המות
 (בצר ידעת דברי הרמ"ם צמורה משיתוף שם חלאך —)
 יש לו אלק עיניו, חלאשן ועינו כעין הצדולח —

ולמען השלים נפש האדם לצלי יכניע כל יום מחמת
המוצק, ילדי הקלד ופנפניהם, ולקיות צטוב וננעמיס,
צריך המורה לשים נגד פניו תמיד דרך הזה והוא.

שוב לגבר כי ישא עול בנעוריו (איכה ג' כ"ח)

זה כלל גדול בחינוך, והוא: להקשות גוף וכפש
הנער לסבול כל דבר קשה אומץ הלצב אשר באדם טמון
במחצא, ואם יתאמץ האדם ויגבור צעו, אז ידלה מי גבורה
מחמקי הלצב, ואם לא יתאמץ ישכב בסיק העללה, האומץ
הזה הוא הכרחי, כי צתעל ימשולו, יגון, און ואמס הדבה,
בכל מקום פנינך צבאותיהם תפנינה, והאדם לא יוכל לעמוד
נגדם, אם לא נסה צעו ואומץ מנעוריו, אם לא הרגיל
בכשו מניער ללחם נגד מניקיו --- בפנים אלו אונס המה
מבוע הטוב כי בלעדם היה המנוס אנוס, לא נח לדעת
חדרי נכשו, ודחו שכב בסיק העללות, לא נתן ידו לפיו
חבל טהה כהפך הוא האדם ילך כנעור צין ילדי הזמן הרעיה,
בכל חפצו יתאמץ למשול עליהם: דרך קדמוניו צאומי ---
אך, כי דרך הכפך וור היה --- אך צנה היה לו יתר שאת
צהרגילם הילדים לאמץ כחם כידוע --- לא תכמות רבות
תועלה לאדם, אך דרך העמל, אשר בו עמד על סיו
דבר הוא יסוד חייו ואושרו: לא כן אומני ומורי הילדים
צימינו השמים מטרם להקל כל חעלי, צאור הנער, יאכזבו
ללמדם כל דבר נקל, ימלאו מוחם צחלוס אין תצוה בהם,
והנפש --- תכול צתדעה, ולא תדע למס, המה מעטסיה
נפש הילד כל ימיו, וישכחו כי לא למען ישב צצית סכון,
חינך את ידי, על דמסך ערס (קחצחשע) וכוצע זה
צראשו יולד האדם, אך למען ילך צתדע הקבל, בקבל
מלאה קומיס וקמשוניס, נכ צני חלבים ונדיצוס ירדו
לפעמים

לכאמרים ונכסאותם, אם תזוה המקרה, ויטכזו על הארץ
צאנן מראשותם (כחשר שחצו כאלה ציטו רז) — המכנה
מוטער ציוו אחריהם רע יתיה, כל ידעו שלו כל הימיה,
נכסם עליהם תתצלי, צעת כנע ימאסם כי לבס חסר אומץ.
ישכן — צן מפונק כזה — תמיד צפתד מכני חמת המציקים
ילדי הזמן. ועתה מורה דרכו, התפכה מן חלוש המוג
נבוע הפנוק, אשר הרוח תרדפהו וינוס מקול עלה נדף,
התפכה חוס כי יתן לך תורה על מינוך? או התפשו
כי תוכל להסיר ממנו כל נגע וכל מחלה צמוד יתיה על האדמה?
הה, לא כן! גם צריכ ישאו לימים משא הפת, גם עליהם
יתרצו עמלות וצרות רבות, יגון, צמאון, רעב, חוס, קור,
רז או מעט, ומי זה האיש אשר יתקבצת ציוו, הקצ אשר
מכנה מוטער ציוו, וצעת יגדלו ויהיו לאנשים יעמדו כאיש
נדהם כנצר אין איל נגד לוחמי החלד? או החיס המקשה
צערם ונפשם מוטער לחטן יוכל סבול כל צהיותם לגצוים
רזה שמה, צן אשר ילך פרוס ויחף, ישתק להחן גשמי,
תשואת הרעם לח ישמע, ירקד צעו עלי דומן השדה,
וכיוו הצוצים ושחיסל ומחין זאת לו? מחומר אחד הן
קורצו, ומחין? אם לא מהקשות נוכח מניעוריו נגד חשיות
הצוף והנפש — התכנוק ושמה, צן גדולים ישקיף צעד
החלון, מכיו יחורו, הפחד שם אהלו עליהם, יש צין
קירות הצית כאיש אכזר צאויקים, לא ינוע כמעט אנה
ואנה, וכי יכסו השמים צעצים וקול החון גדול צשמים
ישמע, רעם ואש אוכלה, או יחול צקין הצית, יתכסה
עצמו צכרים וכשתות, יאטם אצו ויסגר עיניו לצלי ישמע
ויראה תהכוכות התבל, ומחין זאת לו? הלח מהתכנוק,
כי הורגל מוטער צחורך, חומניו הצצירו מדרכו כל אצן
נגף וקף כי קטן היה, ועתה כי יצאו כגעי התבל אשר
לא

לא יוכל חס להסירם לא ידע שלו יפחד כי המות בקרבם
על כי לא נסה באומץ.

לואת הקשו בוך וכפס הנער בכל מה דאפשר, וכפי
מסת נחש בשרו כן תגבור אומץ נפשו וטובה וזה תשיגו
ע"י כי לא תחניעו מנער חצלי החלד ואדרבה ידע אותם,
לא תנחמהו. עמדו לנגדו לפעמים משטין בדרכו למען
יפסע עליו אם יחפון לבא לחטרתו, רחקו ונמנו המותרות,
זהו, כל דבר אשר הכרחי לאדם למען ימיה ולשמוח בחייו
בכל מקום וזמן כפי היכרח, אל תיגע ממנו, אך הדבר
אשר אין בו מועיל, ובלעדו נוכל להיות בטוב, הרחק
מכתב ביקר, רק לא תסור מן דרך הנעימי, למען לא
תקרא כסרד (אמנרלינג) אשר לא ישעם כלל לדברי
הבריות ויעשה מה שלבו חפץ, כי תהיה לבוץ אמנם,
אבות! מעיכם יהמו בראותכם ילדיכם ילכו שחוק תחת כפות
רגלי הסבלות; אך השפיעי אתכם, הורים ומורים!
החלצו נגד הרמאים, רחמי שוף! זכרו, כי זאת רחמיכם,
באשר תפשו הטוב והישר להם, והנחמו. ואם כזה
תפשו יכנע לבב צדיכם, ויתאמץ נגד חצי הזמן, יסובו
עליהם רביו, לא יצוה בקרב לבם, והמפטים אשר יצוואם
לא יפעלו צדודם כח עליהם, כי גבורים המה לכבודם את
יצרם, על כי רוצ עמל האדם אמנם מיצר לבו יצואו,
הצחמה על תדע טענות גדול, אך האנוש אשר רעיונותיו
יבהלו, מחשבותיו תדמנה כי חרצ תלוי פלרשא, ומתחת
לרגליו שחת, רק הגבור יכבוש יצרו, ונער כזה צפת
יגדל ויהיה לאיש יוכל לתת מהודו וטובו גם על אחרים,
לזוור להם נצרה, נהיות לאל ידו לעשות, כי אומץ בקרבו,
ובזאת יבא לחטרת היותו. להיותו מאושר בהאשר
את רעיו.

(2) הרע המדותי

חלאך משחית אושרנו השני, אותו יקנה האדם ע"י
 חולשת העורקים, אשר מקרבה יוצאים, תמחון לבד, סר
 רוח, אכזריות, פחד, רעדה, לב רגז נגד עצמו ורעיו
 ועל שר שרים יקום, אל הגדול, המה הרעים אשר
 מחמס יוננו כחלי משחיתים, התאווה, הקנאה, והכבוד,
 הרצנות (העררשאכט) וכאלה, המה ימשיכו נוגה שכלינה
 ויכסירו, כמות גופינו, האדם צפת הולדו לא ידע אף שמץ
 דבר מהם, אך ההתחרות צאנשים, ההתערבות בין הבריות
 יולידו מדות כאלו, כדבר יתפשטו בכל עצמות האנוש אשר
 אין לא עצמה, ועליהם ראוי לבנות את צעל הדבר אשר יש
 לו מדות אלה, כמאמר הנביא מירכס היתה זאת לכם, ועל
 זה החין אחר שלמה (משלי יט' ג') אולת אדם תכלך דרנו
 ועל ה' יזעף לבו!!! ואמר עוד (קהלת ז' לא') רמה זה
 הצאתי אשר עשה אלהים את האדם ישר והמה נקשו חשבוניות
 רעים! והחשבוניות ההם יציאו לאדם רעות אלו, והוא נמשך
 אחר מדות המונות כולם, ר"ל רוב התאוה במאכל, במשתה
 במשגל, ובמלבוש ובהנהגה, ולקחתם ציתרון כמות, או צהכסד
 סדר, או צהכסד אימות, כי יצמר צרע, כי אמוס הנפש
 אמות הגוף היא, ואם יצמר האדם לתת חלקו צמותות
 לנוף תחלש הנפש גם כן, כי התשוקה לדברים אינם הכרחיים,
 אין תכלית לה, והוא, אם תתאוה להיות כלך מנחשת הלם
 כסף טוב יותר, ואם תתאוה מכסף, הלם זהב נאה יותר
 וכן בכל דבר, ולא יסוד כל רע המתעבה מהיותו צמצר על
 אשר לא ישיג מה ששיג כלוני מן המותרות ויכניס עצמו
 בצמנות עצומות כהליכת הים ובהנהגה, וכשיאדעו לו
 המעורבות בדרכיט ההם אשר ילך יתרעם מנוירת ההם
 ומשכטיו ויתחיל לבנות הומן, ויתמיה איך לא עזרו להניח
 תל

אל ממון גדול יקנה בו יין הרבה להשתכר בו תמיד וכהנה,
 אמנם השומרים טעם המציאות, ישימו תכליתם מה שכיוון
 בהם מאשר הוא אדם, מכני הכרמי לנוף יבקשו זרכיו
 ההכרמים לחם לאכול ובגד ללבוש מבלי מותר וזה דבר קל
 ויגיע אליו כל אדם בחפץ טורח כשיספיק לו ההכרמי,
 וכל מה שתראה מרע זה הענין וכצדקותו עלינו הוא מכני
 בקשת המותרות, וע"י בקשת מה שאין הכרמי יקשה גם
 מציאת ההכרמי, כי כל אשר יתאוו האדם יותר מתורת
 יהיה הענין יותר כבד, ויכלו הכחות והקנינים צמה שאין
 הכרמי ולא ימצא ההכרמי, ואם תבטל בסדר המציאות תראה
 כי כל אשר הענין ההוא יותר הכרחי לצלל מה הוא נמצא
 יותר ויותר צמק, וכל מה שיחפץ צורך ההכרמי יוצא
 יותר מעט והוא יקר מאוד, כי הענין הכרמי לאדם עד"ו
 הוא האויר והמים והמוון, אמנם צורך האויר יותר גדול
 מאם יחברכו קצת טעה ימות אבל המים יעמוד בלעדיו
 יום או יומים, לזאת האויר יותר נמצא ויותר צורך, וצורך
 המים יותר מן המוון, וכן ימשך הענין במונות, מה
 שהוא צורך יותר נמצא יותר ויותר צורך במקום ההוא מאשר
 איננו הכרמי כמו הלחם, אמנם המוסקאט והאינגווער
 אינם כל כך נחוצא כי אינם כל כך הכרחים (ועין עוד
 מזה ב"ב לשלישי ממורה)

ואם כן הוא כי רעות המדות יצואו לנו מחקור המותרות,
 צריך המחקר הרוצה לשרש שורש פורה ולענה הנה מקרוב
 לתת עינו על ד' דרכים:

(א) כלל גדול גם כזה: טוב לבצר כי ישא עול
 מבעוריו, כאמור למעלה, כי הנפש מחת הבין היא,
 ואם הבין מוק אז גם הנפש תתחזק ולא תחפז במותרות,
 ומוכל ללחם נגד משחית טובה, חף כי למה זה המותרות
 לנפני

לכני חיש אשר הרגיל מנוער גופו להקשותו, ולא יחסון
בתכנוקים. קום ידידי! נחר לך מומרת הארץ מעט
צרי לשמירת הצריחות. מעט דגש ללקיחת התענוג,
וקת היותר תחיים, והיה למאכל לבהמת הארץ ולבני
האדם הדומים לה.

ה) הסירו מאורח הנערים כל הצנ נגף אשר ישכז צדרכם
לשטן להם (אם הם לא יוכלו צנחם לצדור עליהם ולצמוד
נגדם) למען לא יתפגעו מהם, ויחלשו צורקים. כי
נפם האדם תשכל ותכעס אם תמצא מונע לטובה אשר
לא תוכל לפסוע עליו. תשטה מעליו ותלך חרות
עקלקלות, אשר נחמדים למראה עינים.

ו) שמו צנח ובני צתיכם לצלי תעשו מדות מגונות לפני
הנער, לצלי וידמה מכס ויעשה כן. כי הוא מחק הטבע,
שהנער יעשה את כל אשר הגדולים יעשו, וידמה אליהם
בנערותו. כקוף הוא אשר ישוה מעשיו למעשי אדם,
ואם הנער צילדותו יקנה מדות מגונות אז רע לו. כי
ההרגל תעשה טבע שניה, ואז לא נוכל לעקור מקרבו
שורש הרע.

ד) אך להפך, היו אתם ובני צתיכם בעלי מדות טובות,
עשו הצדק אתם ובתיכם למען היות צתיכם ככם.

(3) הרע המדיני

המה הרעים אשר יבואו לנו מירי אנשים כערבנו, צני
אשה, אשר עליו צדק מאמר הכס באמרו: כי הוא מולחמת
הכלל בבלל (אללצר נגדן קללל) כל חיש יחסון דגד
ויושיט ידו לקחה, וצא חצירו לעשקי מידו, ומאת נגד
מסילת זולתו ידחק יעצמו אורחותם, עדי יגדד החמה
וידרוך על צווארי חצירו.

כבר אמרו חז"ל, אין דבר דע יורד משמים, והוא
 מחמר מעט הכמות ורצ האכיות כי יכלול מוסר ומדע רצ.
 ר"ל הרע הקניני (הוא אשר יקנה האדם ע"י מפשיו) לא
 יצוא מיד אל הטוב בהחלט (פיין מורה נבוכים בפערי
 לשלישי) כי אם מצד ההויה כשמש אשר תאיר על כל ותלנן
 הצבדים, ותשחיר הכנים. כל הטבע כולה שלימה וטובה ומוס
 אין בה, אך הרע יצא מחצרת איש ברעו, או כי האדם
 יעקס דרך הישר. וכי תשאל אתה איש החפץ בשלום מה
 לפשות? האם תרחיק בניך משאון קריה, מחצרת אנשים,
 ותוסיבם בדר ציור, גלמוד במדבר צרף לא נושבה? הן
 לא כן, לא לתוהו ברא אלמים אותו לשבת יצר, האדם
 מדיני בטבעו, מטרתו לעזר את רעהו, במדבר לא
 ידע שלו שלימותו היא מתנת החכמה, היא תוכל לבדול שלימותו
 אם תרצה.
 אכלה רעות המדיני הנה בתכלית המיעוט
 להולך ישר, ומורגל בעמל מוטער, כי לא תמצא מדינה אשר מרצ
 איש בחייו תפסע בה כולה, אך מציאות משנה ואם גם יכרע
 האדם תחת המצב רגלי החכמה, או יענה ויחמר: הן אסכול, כי
 אדם אכזי, לזאת נוצרתי, ולחטן שלימות החכמה והתושיה
 אסכול ואז ימות לו. לזאת טוב לחנך את הנער לסכול מנעוריו
 כבגדים רעים וילך שחוח תחת כפות רגלי מנאציו, אך בכל זאת
 יראה המורה כי לב הנער לא יכול, לחטן לא יהיה רך הלצב,
 אך יתחוק בשחמה. ואמנם האדם הפרטי יש לו ג' כחות אנושי
 (אפענשליכעס רעכט) אשר החכמה לא תוכל לקצוע ממנו ולעשותו
 כבהמה, לדרך על צמתי אנושותו, לשום אותו כפער תחת
 רגליה. אך דרכי השוירה בזה, אכתוב אולי אי"ה בחקוקי אשר
 במחמר הנהגת אדם באדם (אומגאנג מיט מענשן) כי היא
 מחמר יקר מאוד.

ההמשך בכרך הבא

ד

דברי ימים

ספור דברי הימים והקרות להרומיים

(ההמשך מד' לו)

חשפה נערורת בנוה עם זאבינו

כל חממת ראמולוס היתה חיר אקרי הוכדו את נומלכתו
החדשה, להרעות את יושבי העיר, ולתכלית הזאת
יסד צבצעת קאפיטאלינום מקלט לכל הנמלטים בכצת חיוה
עין, ולכל המתאוננים בעושני עיר אחרת או לעבדים
הנזרחים מאת אדניהם. שם נתן להם מקום לשבת, ויבטיח
מזהם להגן בעדם כל ימי היותם במקלט הזה, ונדבר הזה
התעכבו אנשים רבים, ויום יום רבו יושבי העיר רק הנשים
הסרו, ולמלאות החסרון הזה, שלחו הנסיכים מלאכים
אל כל הערים אשר סביבותיהם לאמר: תנו לנו מזנותכם
לנשים, ולא ימותו להם. ויבנו אותם לאמר: חרפה היא
לנו להתחתן את נשים כמכם, ויתנכלו אנשי רומא לקחת
נשים נשים בחזקה או בערמה, תחת אשר לא ימותו לתת
חותן להם ננפש חפזה.

ויצו ראמולום ויקראו יום מועד בארץ לכבוד נעכטון
 אליל היס *) ויקמר לחג את הקג הוה בשעשועים שנים,
 וצמיני שקק, אשר לא נדאו מעולם בארץ. ויצו ויעלו מכל
 הערים סביב עם כחל אשר על שפת היס. אנשי העיר צענינא,
 קרוסטומיוס, אנטעמלאו וצברט דנים מאנשי זאנינו. כלס
 צמו הם ונשיהם וצנותיהם וטפס עמם. וילכו אנשי רומא
 לקראתם, ויביאו אותם אל ביתם, ויראום את כל הדברים
 אשר תקנו בעירם הקטנה, ויתמה איש אל דעהו, ויטע
 לבס, כי החליקו הרומים צעניניהם וימסכו את לבם, ויהי
 כי החלו שעשועי הקרב, וישבו סביב למעגל אשר בו לקחו
 השחקים, לרמות בשחק; ויקומו כל הצמורים בני רומא
 כחיש אחד, ויפלו על הארמים, ויצקצו את המון הרומים,
 ויחטפו להם נשים למקפרם. ויחדדו האנשים אבות העצרות,
 וימחדו וימוסו מזהלים אל ביתם ואל חרנם.

ויהי

*) נעכטון היה בן זמטורוס. וכאשר הסיר יופיטער אחיו
 את אביו זמטורוס מעל כסא המלכות, חלק עם שני אחיו
 נעכטון ובלוטף את ממשלת העגל, ויהי הוא מלך
 השמים והארץ ואלהי כל האלילים, ויתן לנעכטון את
 ממשלת היס, ולבלוטף את ממשלת התהום או הגהינס
 אשר שמה יבואו כל הנשמות אחרי הפרדס מהגויה. ויצו
 את נעכטון יושב על המרכבה, ולכניה חסורים ארבעה
 בוסים גדולים. צידו האהת מיתר הרסן אשר צהן ינהג
 הסוסים וצידו השני מולג שלש השנים, אשר בו יצו
 הוינוח גלי היס. ואף כי ניס ממשלתו חזקה לעשות
 את כל אשר יחפץ, בכל זאת יופיטער אחיו חזק ממנו,
 וממשלתו גדולה מממשלת אמיו, וגם יעשה את כל אשר
 יחפץ או יטה עליו יופיטער — כן משלו חליצי האומות
 מאליליהם.

ויהי כי דברו בני רומא על לב הנשים, ותקוללה לשבת
 עזם. חולק לאבות החטופות מרה הדבר מאוד ויאמרו לנקום
 את המרפה הזאת מאנשי רומא. ויהי כי קטנו צעיריהם,
 ולא עלו כל הערים יחד על העיר רומא להלחם עליה,
 וילכו אנשי צעיריה וילחמו בה ברחשונה, ויכו לפני בני
 רומא. ורומולוס המית את מלכם, ושמו אקרמן בחרב,
 ויסר את בגדיו ואת הסריון אשר עליו ויקח ויצא אותם לפעור
 כל העם העירה. ויעל אח"כ אל גבעת קאפיטולינוס, ויתלה
 אותם שם בהאלה הנקדם לאיליהם, ויקדש במקום הזה
 לזכרון התשועה היכל להאיליל יופיטער (*).

אח"כ באו עם חנטומנאטי, ויעש להם ראמולוס כאשר
 עשה לאנשי צעיריה, וילכד את עירם, ויצקשו מאתו להסיות
 את נפשם, ולהתאחד אותם עם ארץ הרומים. גם אנשי
 קריסטומינוס

(*) יופיטער היה כאשר אמרנו כבר, אצל היוונים והרומים אלה
 כל האילילים לו הכח והממשלה על השמים, על הארץ ועל
 כל תבול ומלאכה אותם ציירו: ראשו מכתר בעטרה וגופו
 משטף בשמלה, תאר כניו נורא מאוד, קוצות ראשו
 חקנו התלתלים שמורות בידו האחת שבת המלכות,
 ובשניה חצי אש, גם ימית את כל הקמים נגדו, ובהם
 הכו את הנפילים הנוראים (גיגאנטן) ויגל עליהם את
 ההר הגדול עטמא. אשר צמי וצייליטן ועוד הרים עשנים
 גדולים אשר על איי הים, וכן הוא יסב על כסא מלכותו
 ויגל צדו הנשר מלך העופות. גם ציירו אותו רכב על העגלה
 ולפניה ארבעה סוסים קלי המרוץ ותחת פגמיו מרכבותיו
 השכנים ארצה הנפילים הגדולים הנזכרים, נשאים את
 ראשיהם נגד האיליל ומרקיס בכח אחיז וחזק אנשים גדולות
 ועצים גדולים עליו. והוא קלע עליהם את פגמי חציו
 ואת הרעמים.

קריסטונומוס צאו ויתגררו צו מלחמה וילכד גם אתם ואת
 חרצם כאשר עשה לאנשי אנטעמנאטי. אחרי הלכד את
 שלש הערים האלה הרחיב את בצול הארץ, ואת ממשלת
 רומא הגדיל מאוד. ויהי כאשר כנש ראמולוס את שלש
 העמים המזכרים, ויצאו גם עם זאציני מהעיר קורעם,
 אשר היו גדולים ועזומים מהראשונים. ובראשם טאצינוס
 מלכם ויכנשו את המצודות אשר צבצעת פאלאטינוס.
 ויכו גם את קיל רומי פעם אחד פעם. וירא רומולוס כי נחב
 לב אנשיו וכי לא יוכל למאוד נכד חויניהם ויצר לו מאוד. וידר
 נדר לבנות עוד היכל להליל יוסיטער במקום אשר נלצו
 מהאויבים, אם יחזיק ההליל ויאמן את לב הרומים אך הכעס,
 וידבר על לב אנשיו, וילחץ גם הוא גידו אחד מגדורי
 האויבים הקדוץ אליו ויסבהו אחור ויכול הוא ושלישו ציון
 מצולה אשר צבר. כל זאת לא נצח ראמולוס את כל האויבים
 כי חזקו ממנו. ויהי כי קרצו לחדש המערכה ולהלחם וייראו
 הרומים מאוד ויחם לבם, כי נכל פחד זאציני עליהם;
 ויצאו הנשים אשר חטכו להם הרומים מעם זאציני, ותעמדה
 צין שני החילים, ויצחקו ויצקשו מאצותיהן לכל ימיתו את
 בעליהן לחטן לא תהייה אלהות, ומבעליהן לכל יהרגו את
 אצותיהן כן תהייה ליתומים. וירך לב האנשים, ויכמרו
 רחמי מניהן על צנותיהם, ויעשו צדית שלום עם הרומים,
 ויתנו ציניהם כי מהיום ההוא והלאה, שלי העמים האלו
 יהיו לעם אחד, ויקרמו את שם תושבי רומא קואיריטן
 מהעיר קורעם אשר להזאציני; והמלך טאצינוס ימלוך גם
 על הרומים עם ראמולוס, ומתה אנשים מחלילי עם זאציני
 יתאחדו עם הנסיכים (וענאט) ויהי כן.

וירצו את העיר רומא, ויהי צבצעת פאלאטינוס
 להרומים ואנשי זאציני ישצו צבצעת קספיטאלינוס,
 צבצעת

בנפשת קיאריןאלי. והעמק אשר בין שתי הנצפות האלו
 היה מקום ועד לכל העם, וזה היה ח'כ הסוק הידוע
 בשם 5 ארוס. והנה אחרי אשר התאחדו שני העמים,
 ויהיו לעם אחד, כל יפלא צעניך קורח האהוב, הם
 תמאז עתה צהציר רומא, פשרים שנה אחרי הצמחה,
 (3026) שצפה וארצנים אלף איש שלפי חרב תחת אשר
 היו לפני זה רק שלשת אלפים ושלש מאות איש.
 (ההמשך בכרך הבא)

שמואל עהרנבערגר

מ כ ת מ י ם

ל ב נ י י ש מ ע א ל

בלתי שתות שכר צוה חוזכם
 ראו זה רעה נגד פניכם
 אם בשירים כל השתו יין
 משיבני זמר בקרבכם אין

ל... ביום התונתו

במה אברכך היום יום אפריון
 יום גילך היום גם לבי שמח —
 בן-נון צוה: דום שמש בנבעון
 ומושה יתחנן: עמוד ירח

משה בן-ישראל מכית דוי לנדא